

AVSTRIJA NA DE- LU ZA VRNITEV HABSBURGOV

Zvezna zbornica bo danes sprejela vladni zakonski načrt, ki napravi konec 16-letnemu izgonu bivše dinastije.

DUNAJ, 9. julija. — Pričakuje se, da bo avstrijska zvezna zbornica danes sprejela vladni zakonski načrt, s katerim bo končana 16-letna prepoved povratku Habsburške dinastije, kar odpira pot do prestolonasledstva Otonu, najstarejšemu sinu zadnjega avstrijskega cesarja Karola, ki sedaj biva v pregonu v Belgiji. Do restoracije monarhije v Avstriji utegne priti že v roku nekaj mesecev.

Zakonski načrt določa, da se Otonu vrne osem velikih posesti, palačo na Dunaju in drugo premoženje, katere skupna vrednost znaša \$9,500,000, in katerim sedanjí letni dohodki znašajo med \$85,500 in \$95,000. Kaj zakon in načrt za restoracijo monarhije pomeni za Evropo, je nihče.

Trije narodi, vsi močnejši od Avstrije — Rumunija, Čehoslovakija in Jugoslavija — izjavljajo, da bodo napovedali vojno, ako Oton zavzame prestol. Italija ima na meji vojaštvo, ki je pripravljeno takoj nastopiti v obrambo Avstrije, ako bi bila napadena. Oton pa se je sporačmel z vlado, da bo ostal v Belgiji, dokler se obojestransko ne sprejdi, da je čas ugoden za njegov zmagoslaven povratek v deželo.

Dežele male entente vidijo v Otonu grožnjo habsburške ekspanzije. V njem vidijo najprej kralja Avstrije, potem pa cesarja nekdanje Avstro-Ogrske monarhije, ki bo skušal predelati zemljevid Evrope. Ogrska ni bila še nikdar razglašena za republiko. Ko so bili Habsburžani izgnani, je dežela v tehničnem smislu ostala monarhija, in vladal ji regent.

Zakonski načrt, ki bo danes sprejet, razveljavlja zakon, ki je avstrijska republika sprejela 2. aprila 1919, s katerim se je izgnalo vse Habsburžane in zaplenilo njih imetje v korist vojnim invalidom. To pomeni, da se Oton, njegova mati Zita in kakih 165 drugih habsburških vojvodov in vojvodinj, lahko vrne v deželo, ako želijo.

Poročna dovoljenja

Poročno dovoljenje sta dobila sledeča para: Stanley Kravovec, 11014 Detroit Ave. in Jeanette Carson, 2610 Lorain Ave.; Frank Srakar, 573 E. 140 St. in Anna Baron, 15301 Hale Ave. — Bilo srečno!

V spomin

Članice društva sv. Ane št. 4 S. D. Z. so prošene, da se v sredo večer snidejo na domu umrle članice in podpredsednice društva Rose L. Snyder, 6205 Whittier Ave., da ji izkažejo zadnjo čast. Pogreb se vrši v četrtek zjutraj.

Klub "Krogla"

V sredo, ob 7. uri zvečer, se vrši seja kluba Krogla Slov. Doma na Holmes Ave. Člani so vabljeni, da se je udeležijo polnoštevilno. — Tajnik.

Ameriški tisk o "New Dealu" v Jugoslaviji

"Razveseljiv pojav," piše richmondski "Times Dispatch." Nova smer je važna ne le za Jugoslavijo, temveč za vso Evropo, ker zadaja udarec fašističnim tendencam.

Ameriški tisk je precej obširno komentiral o najnovejšem razvoju notranjih političnih dogodkov v Jugoslaviji. Dober uredniški članek je med drugimi objavil list "Times Dispatch" v Richmondu, Virginia, ki se ga mnogo čita v Washingtonu in citira širom dežele. Omenjeni list piše pod naslovom "New Deal in Jugoslavia" sledeče:

"Ne smemo biti sicer preveč optimistični nad formacijo novega in dozdnevno liberalnega kabineta v Jugoslaviji, ampak smer, ki se pojavlja v tej deželi, je razveseljiva. Morda kabineta, ki ga je pravkar sestavil bivši finančni minister Stojadinović, ne bo izpolnil obljub, katere je podal, za likvidacijo diktature, ampak obljubil je vsaj leberalen režim, s svobodnim tiskom, splošno volilno pravico in civilnimi svobodskimi načeli.

"Čelo, ako se obljub ne bo v celoti izpolnilo, ni dvoma, da bo vsaka sprememba bolj pogodu raznim manjšinskim grupam kot pa terorizem in despotizem, ki so ga okušale pod pokojnim kraljem Aleksandrom, čigar brezobzirnost je Louis Adamski tako živo opisal v 'The Native's Return.' Vladimir Maček, čigar nasvet je vlada iskala pri sestavi novega kabineta, in okrog katerega se je zbirala opozicija vsa zadnja leta, ni dobil kabinetnega sedeža, toda princ Pavel ga je informiral, da regencija želi narodne koalicije, ki bi vključevala Hrvate in druge važne opozicijske elemente.

"Ti elementi seveda vedo, da je Aleksander leta 1931 obljubil vrniti parlamentarno vladno. Vedo tudi, da je mož, ki je bil preteklega oktobra ustreljen v Marseillesu, vodil vladno terorja med Hrvati in drugimi manjšinami v Jugoslaviji, in da je njegova diktatura ostala polnomočna do dneva njegove smrti, navzlic njegovim obljubam.

"Navzlic temu obstoji možnost, da se je sedanji režim zavzel, da končno izpolni Aleksandrovo obljubo. In možnost je, da v takem programu leži odrešenje kraljevine Južnih Slavanov.

"Nova smer v Jugoslaviji ni važna le vsled učinka ki ga bo imela na bodočnost te dežele in na dežele, s katerimi je v zavezništvu, temveč tudi, ker upostavitve nove liberalne vlade v Centralni Evropi daje zelo potrebne udarce fašističnim tendencam, ki so tako razširjene po raznih delih Evrope... Povratek Jugoslavije k demokraciji in svobodi utegne biti celo začetek proti-fašistične smeri širom sveta."

Injunkcija proti reporterjem

V Lorain, O., se že več tednov vrši stavka reporterjev, ker je uprava "Journal" odslovila 11 reporterjev, ki so se organizirali. Spočetka so reporterji vodili piketiranje v masi, ampak list je proti njim izposloval sodno injunkcijo, ki jim prepoveduje imeti več kot po dva piketa pred tiskarno.

Republikanci iz šestih držav v Clevelandu

Bivši mestni manager Daniel E. Morgan je dregnul v sršenje gnezdo, ko je apeliral, da republikanci nominirajo senatorja Boraha za predsedniškega kandidata.

Včeraj se je zbralo v Clevelandu kakih 1000 republikancev iz šestih sosednjih in bližnjih držav, ki na konvenciji, ki zboruje v muzikalni dvorani Public auditorija, skušajo najti sredstva za oživiljenje republikanske stranke, v kateri je od zadnjih predsedniških volitev, ko so demokratje poplavili deželo, zavladalo popolno mrtvilo. Pobudo za to zborovanje, ki poteka pod imenom "republikanski križarjev", je dal največ bivši ohijski državni senator George P. Bender, ki je bil izvoljen za predsednika konvencije. Bender je v otvoritvenem govoru napadal demokratsko administracijo ter pozivljal republikance, da rešijo "ustavno vladno" ter preperečijo, da bi Amerika zabredla bodisi v fašizem ali komunizem.

Zborovanje ni v pravem pomenu uradno, vsled česar so ga razni stari republikanski voditelji bojkotirali. Župan Harry L. Davis, ki je titularni načelnik republikanske stranke v Cuyahoga okraju, delegatov ni prišel pozdravit, pač pa je poslal direktorja dobrotelneštvja Niebacha.

Na konvenciji so zastopane države Ohio, Pennsylvania, W. Virginija, Michigan, Tennessee in Kentucky. Zelo številna je delegacija iz Pennsylvanije.

Bender je v svojem govoru med drugim dejal "Roosevelt je vse vladne urade natrpal s korintarji. On je zgradil največjo in najslabšo politično mašino v zgodovini dežele. V Clevelandu so zaprli Union Trust banko, ki dela več dobička, odkar je zaprta kot poprej. To banko se je zaprlo brez vsakega vzroka, zato, ker so bili z njo zvezani gotovi republikanci. Ampak s tem so uničili 10,000 trgovin in podjetij." Potem je Bender dejal, da je demokratska stranka sprejela principe fašistične Italije, s kapitalistično družbo, ki je kontrolirana od centralizirane države. "S programom socialnih sprememb nimamo republikanci nobenega spora," je nadaljeval Bender. "Mi smo z vsem srcem za načela brezposelnostne zavarovalnine, starostne pokojnine in odprave slumov. Ampak enako srčno moramo obsojati inflacijsko politiko in denarno manipulacijo naših diktatorjev v Washingtonu. Enako srčno moramo nastopiti proti vladnemu vmešavanju v privatne posle."

Zborovalci so takoj v začetku sklenili, da ne bodo pustili, da bi se propagiralo kako predsedniško kandidato, ampak bivši ohijski državni senator in mestni manager Daniel E. Morgan se na to ni oziral ter je sinoči imel na konvenciji govor, v katerem enostavno prišel dan z izjavo, da kar se njega tiče, je prepričan, da bi republikanci morali nominirati prihodnje leto senatorja William E. Boraha iz Idaho. S tem je Morgan dregnul v sršenje gnezdo. (Dalje na 2. str.)

Senator Long besno napada Roosevelta

Demokratski diktator v Louisiani imenuje predsednika "lažnjivca in sleparja."

NEW ORLEANS, 8. julija. Zvezni senator Huey P. Long je imel nocoj radio govor, v katerem je besno napadal predsednika Roosevelta. Imenoval ga je "lažnjivca in sleparja" ter pozivljal oblasti, da ga vsled tega posadijo na zatožno klop, če si upajo.

Svojimi drastičnimi opazkami je prišel Long na dan, ko je razmotril delo pravkar zaključena zasedanja državne zbornice, ki je na njegovo zahtevo sprejela 25 novih zakonov, s katerimi se je moč njegove politične mašine v državi še bolj utrdila ter celo učitelstvo popolnoma podredila njegovi politični diktaturi. Razmotrivač je resolucijo, katero je sprejela zakonodaja, v kateri se pozivlja kongres, da ovrže sedanjo predlogo za starostno pokojnino ter jo nadomesti z drugo, katero je sestavljal on sam, je Long rekel:

"Dajte, da vam povem o tem Rooseveltovem penzijskem načrtu. Glasom istega bi bilo v državi Louisiani upravičenih do penzije 280,000 oseb, za katere bi država dobila en milijon dolarjev, kar pomeni, da bi stari ljudje v tej državi dobivali po \$3.60 penzije na leto, oziroma manj kot 1 cent na dan. To, kar vam je pripravljen dati Franklin Delano Roosevelt. Franklin Roosevelt je lažnik in slepar. Naj me obtožijo radi tega in dokazal jim bom, da je lažnik. Njegov penzijski načrt je sleparija. Mr. Franklin Delano Roosevelt še ni nikoli nič drugega storil kot da je sleparil z rečmi, ki bi imele ljudem kaj koristiti."

Nemčija objavila mornariške načrte

BERLIN, 7. julija. — Nemčija je danes napravila prvi korak za uresničenje nedavno sklenjenega mornariškega sporazuma z Anglijo, ki je tako razburil Francijo in Italijo, s tem, da je objavila načrte za gradnjo 107,500 ton bojnih ladij v tem letu. S tem bo nemška mornariška moč dosegla 35-odstotno razmerje z angleško pomorsko silo, kakor je določeno v angleško - nemškem sporazumu. Ker je bil sporazum dosežen šele pretekli mesec, objava načrtov dokazuje da jih je imela Nemčija že dolgo pripravljene.

Nova tonaža bo vključevala dve oklepnici 36,000 tonov vsaka z 28-centimeterskimi topovi, dve križarki po 10,000 ton vsaka, z 20-centimeterskimi topovi, 16 rušilcev s 1,625 tonami vsak, z 12.7-centimeterskimi topovi, in več pomožnih bojnih ladij.

KANDIDAT ZA ŽUPANA OBOJSTVA.

CAMBRIDGE, Mass., 8. julija. — Pod obtožbo ubojstva v zvezi s smrtjo natakarka v nekem klubu, se je danes izročil oblastim tukajšnji councilman Francis J. Roche, ki je kandidat za župana.

Za otroke

V ponedeljek bo mestni zbornici predložena ordinanca, da poulična železnica upelje prodajo 4 vozniških listkov po 10c za otroke pod 12. letom.

Povodenj v državi New York; 32 oseb mrtvih

Najbolj je prizadeto mesto Ithaca, kjer se je podrl nasip. Okrog 100 ljudi pogrešanih. Škoda znaša 10 milijonov dolarjev.

ALBANY, N. Y., 9. julija. — Po najnovejših vesteh, je povodenj v državi New York zahteval 38 človeških življenj, 28 oseb pa se še vedno pogreša. Od povodnjaj je prizadetih 40 občin. Nad mestom Hornell se je danes zopet utrgal oblak in povečal poplavo. V prizadetih krajih je v teku dveh dni padlo devet palcev dežja.

SYRACUSE, N. Y., 8. julija. — Danes je nastopila ena največjih poplav v zgodovini države New York, v kateri je izgubilo življenje 32 oseb, več kot 100 ljudi je pogrešanih, škoda znaša že sedaj 10 milijonov dolarjev in uničenje se je nocoj še vedno nadaljevalo.

Reke, ki so prestopile bregove, nasipi, ki so se podali ter poplavljeneste ceste in železniške proge po zapadnih, osrednjih in južnih delih države, tvorijo silno katastrofo za državo. Na tisoče ljudi je moralo zbežati iz svojih domov, promet je ohromljen in rešilno delo je zelo otežkočeno.

Iz neba je lilo kot iz škafa, ko so se zopet in zopet utrgali oblaki. Na tisoče akrov pridelkov in na stotine glav živine je uničenih, na tisoče domov razdejanih in poškodovanih, medtem ko so se trgovski deli številnih mest in vasi spreminili v pravecete reke.

Na pozoriščih katastrofe so prihiteli delavci Rdečega križa, državni policisti, CCC delavci, miličarji, mestni policisti in ognjegasci, ki so nudili prvo pomoč, kjer je bila stiska največja. Gov. Lehman je odredil odprtje vseh državnih orožarn za rabo kot reliefni centri. Nocoj je izjavil:

"Govoril sem z lokalnimi ob-

Udarci za župana

Odlični clevelandski pastor dr. Dan F. Bradley je imel v nedeljo pridigo, v kateri je strahovito udaril po županu Davisu, katerega je nekoč podpiral, ter pozivljal k njegovemu porazu pri prihodnjih volitvah. Rekel je, da je pod Davisom postal Cleveland pravo gnezdo nemoralnosti in rakotistva, ki uspeva pod protekcijo mestne hiše, katerega ne pusti policiji, da bi vršila svojo dolžnost. V pridigi je dramatično slučaj mlade mestne uslužbenke, ki je v družbi bivšega butlerskega glavarja in varnostnega ravnatelja izgubila življenje na jezeru, ko je padla iz čolna. Davis je Clevelandu dal črn madež pred celo Ameriko, je rekel Bradley, in izbrisalo se ga bo le, če ga ljudstvo pri prihodnjih volitvah temeljito porazi.

Nova mesnica

Matt Križman, ml., bo prihodnjo soboto otvoril novo, moderno urejeno mesnico na 6422 St. Clair Ave., kjer bo gospodinjnjam postregel s fino mesenino po zmernih cenah.

Popravek

Pokojni Joseph Koželj je bil član društva Valentin Vodnik št. 35 SDZ in ne društva Vodnikov Venec, kot je bilo včeraj poročano.

Velika športna priredba

Od blizu in daleč so prišli večeraj ljubitelji base-ball športa, ko se je v clevelandskem stadionu vršila igra med najboljšimi igralci, ki pripadajo dvema narodnima ligama profesionalnih base-ball klubov v deželi. Igra je gledalo 72,000 oseb. Vsi sloviti športniki so igrali zastonj. Čisti dobiček v znesku \$66,000 gre v sklad za podporo nekdanjim base-ball igralcem, ki se nahajajo v potrebi. Priredba se je navzlic silnemu navalu ljudi končala brez vsake nesreče. Za srčno kapjo pa je umrl tik pred vhomom v stadion neki 55-letni možki iz Erie, Pa., dočim so se na poti iz Detroita smrtno ponesrečili štirje možki, ko je njih avto blizu Toledo treščil v neki transportni truck.

Odličen arhitekt umrl

V Harford, Conn., je umrl v starosti 92 let odličen arhitekt George Keller, ki je napravil načrt za spomenik predsednika Garfielda na Lake View pokopališču v Clevelandu ter za Gettysburg spomenik na kraju, kjer je predsednik Lincoln imel svoj sloviti govor.

Osebnost

Odvetnik William J. Vidmar odpotuje jutri po opravkih v Harrisburg, Pa., in Washington D. C. ter se vrne v svoj urad v ponedeljek.

UREDNIŠKA STRAN "ENAKOPRAVNOSTI"

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PTG. & PUB. CO.
 6231 ST. CLAIR AVE.—HENDERSON 5811
 Issued Every Day Except Sundays and Holidays
VATRO J. GRILL, Editor

PO raznašalcu v Clevelandu, za celo leto\$5.50
 za 6 mesecev\$3.00; za 3 mesece\$1.50
 PO pošti v Clevelandu za celo leto\$6.00
 za 6 mesecev\$3.25; za 3 mesece\$1.60
 Za Zedinjene države in Kanado za celo leto\$4.50
 za 6 mesecev\$2.50; za 3 mesece\$1.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918
 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the
 Act of Congress of March 3rd, 1879.

104

Petje in naša mladina

O vprašanju takozvane "druge generacije," pod katerim izrazom se razume doraščajočo in dorastlo mladino novjših naseljencev v tej deželi, se zadnji čas precej razmotriva. Ni dvoma, da se bo v neposredni bodočnosti še več, kajti problem je gotovo realen in takšen, kakršnega v taki obliki ni imela še nobena druga dežela, kajti Amerika je dežela priseljencev, in zlasti v minulih 50 letih se je naselilo tu na milijone ljudi iz dežela, ki so po svojem ozadju in tradicijah več ali manj razlikujejo od človeškega materiala, ki je skozi 100 let poprej izseljeval v novi svet na tej strani Atlantskega oceana. To se pravi, da dočim so bili naseljenci v kolonijalni dobi in skozi več rodov po tej dobi, po ogromni večini Nordiki — Angleži, Nemci in Irci, pa je poznejši dotok novih prebivalcev prihajal iz centralne, južne in vzhodne Evrope — predvsem smo se v trumah naseljevali Slovani in Latinci. Kako pretvoriti to človeško maso v homogeno telo, je problem za Ameriko in je problem za vse nas, ki smo si izbrali to deželo za svojo novo domovino, kjer bomo živeli in umrli mi, in kjer se rodijo, živijo, delajo, ustvarjajo in kjer bodo končno umrli tudi naši potomci. Mi smo danes sestavni del Amerike in vse, kar se godi z nami, je važno ne le za nas, temveč tudi za Ameriko kot tako.

Kadar se danes govori o problemu "druge" in poznejših naseljeniških generacij, bi se ne smelo nikoli prezreti važne vloge, ki jo pri njegovem reševanju, poleg drugih kulturnih tradicij, igra, oziroma bi morala igrati melodija — pesem. Če je pri vseh narodnostih tako ali ne, nam je težko reči, ampak kar se nas Slovencev tiče, nam naše vsakdanje praktične skušnje nudijo živ dokaz, da imamo v slovenski pesmi eno najmočnejših zaveznic, katero moramo klicati na pomoč, če hočemo obvarovati naš v Ameriki rojeni rod pred tisto neokusno in prisiljeno "amerikanizacijo," ki bije v obraz vsem zakonom naravnega razvoja in ki ne more biti v ugled niti nam niti Ameriki, temveč prinaša sigurno škodo na obeh straneh. Če je slovenska pesem najlepša na svetu, ali ne, tukaj ni vprašanje: za nas je najlepša, ker je naša, ker je del nas samih. Kajti v melodiji najde to, kar imenujemo dušo naroda, bolj čisto, neposredno in organsko izražanje, ki ima obenem to prednost, da je dostopna vsakemu, kot v kateri drugi obliki narodne kulture.

Iz tega razloga je treba najiskrenejše pozdravljati krepko gibanje ki se je pojavilo v Clevelandu, da se tradicije slovenske pesmi ohrani tudi naši mladini. Danes imamo štiri močne mladinske zbornice, ki so se tekom enoletnega obstoja trdno zasidrili v našem javnem življenju in ki tvorijo eno najbolj pomembnih postojank za kulturno in pravo amerikanizacijsko delo — za amerikanizacijo, ki ne bo le posnemala to, kar velja za "ameriško," temveč ki bo tudi nekaj novega in lepšega vplela v razvijajočo se ameriško civilizacijo — clevelandске naselbine v bodočih letih. V tem znamenju bomo 8. septembra manifestirali za našo in ameriško kulturo, ko se bo vršil prvi skupni koncert štirih mladinskih zborov v Muzikalni dvorani mestnega avditorija.

Stara domovina in naša "druga generacija"

Ljubljansko "Jutro" je z dnevesorjev Western Reserve-univerze, je nedavno priobčil na patični članek o delovanju mladega ameriško-slovenskega intelektualca Anthony Klančarja, ki se udeležuje v Clevelandu:

Večji kakor umetnostna vrednost Peruškovne slike, ki so jo ameriški Slovenci kupili za Narodno galerijo v Ljubljani, je simbolni pomen tega darila. Izražen je v sprememnem pismu, iz katerega se oglasa o tožen ton odpovedi in prikritega obupa; zdi se nam, da slišimo iz njega daljni klic stari domovini: Morituri te salutant, — tisti, ki so zapisani smrti, te pozdravljajo!

Nekdo je nedavno ugotovil, da bo sedanja gospodarska kriza pospešila proces stopitve tujih narodnosti v severnoameriški narod. Dotok je že dokaj časa ustavljen, vezi s staro domovino so zrahline bolj kot kedaj prej. Že v prejšnjih razmerah je bilo malo verjetno, da bi se naše manjšine držale več generacij. Zdjaj je to še manj verjetno. Kdor je onkraj oceana, se skuša čim bolj oprijeti ameriških tal. Gospodarske nujnosti izzivajo tudi psihološke nujnosti.

Z L. Adamičem so dale naše ameriške naselbine ameriški književnosti prvega pisatelja. Njegova izkoreninjenost je značilna za vso mlado generacijo ameriških Slovencev. V Ameriki rojenim potomcem slovenskih rudarjev, tovarniških delavcev in farmerjev je že treba pripovedovati v angleščini o stari domovini. Jezik ameriških listov se počasi oddaljuje našemu slovstvenemu jeziku; vanj pronika ameriško besedišče in tam nastali slovenski argot.

Toda zanimanje za staro domovino ne ugaša niti med mladimi, ki so se rodili na ameriških tleh. Danes navajam morda najsvetlejši primer iz tega pokolenja: Anthony J. Klančarja. Nedavno je bil izvoljen za urednika angleške priloge glasila Slov. dobrodelne zveze "S. D. Z. News."

Anthony J. Klančar se je rodil 7. januarja 1908 v Clevelandu. Studiral je na univerzi v Illincisu, ki jo je dovršil l. 1932 z "bachelor of science." Že kot vseučiliščenik se je živo zanimal za časnikiarstvo. Bil je reporter pri dijaškem glasilu svoje univerze "Daily Illini." Sodeloval je v različnih slovenskih in ameriško-angleških listih Zedinjenih držav, med drugim v "Cleveland Journalu." Že zgodaj se je pričel zanimati za kulturno življenje domovine svojih prednikov, ki je ni še nikdar videl. Mnogo se bavi s celotno jugoslovensko zgodovino, umetnostjo, literaturo, glasbo in etnologijo. V zadnjem času se je pričel krepko uveljavljati v naši clevelandski naselbini in skuša z očitnimi uspehi zainteresirati inteligenčni naraščaj naših izseljencev za kulturo stare domovine. V ta namen prireja angleška predavanja in piše angleške članke.

Njegov dosednji največji vnanji uspeh je prevod Cankarjevega "Pohujšanja v dolini šentflorjanski," ki so ga pod okriljem "Clairwood lodge," čije član je tudi A. J. Klančar, uprizorili v Clevelandu. Cankarjevo delo se je temu ameriškega intelektualca sploh močno priljubilo. Lansko leto 11. decembra je priredil v javni knjižnici na St. Clair Avenue v Clevelandu predavanje "Ivan Cankar, Novelist of the Disinherited" (I. C., pisatelj razlaščenih). Literarni četrtmesečnik "Skyline," ki ga ureja kolegij pro-

V oblasti ljubezni

Strast, alkohol, morfij, zločin

V vili 67letnega bogatega finančnika Rattenburyja v Bournemouthu, elegantnem morskem kopalšču v južni Angliji, se je izvršil nedavno senzacionalen umor.

Rattenbury je bil dolgo let v Kanadi, kjer si je pridobil veliko imetje in se je vrnil z mlado, lepo ženo na Angleško. Nekoč ga dne so ga našli v raztreseno glavo v njegovi vili. Stiri dni nato je umrl, ne da bi se zavedel. Njegova 38 letna žena se je sama obdolžila umora in so jo prijeli. Naslednji dan se je javil na policiji Rattenburyjev 20 letni sofer Percy Stoner in izpovedal, da gospa Rattenburyjeva ni povedala resnice, umor je izvršil on zato, ker je stari ravnal z ženo silno surovo.

Preiskava je kmalu dognala, da je bilo med Rattenburyjevo in soferjem ljubezensko razmerje, toda kako je prišlo do umora, je bilo težko pojasniti. Oba sta se proglašala za morilca, drug je hotel drugega pokazati za nedolžnega. Sodniki so bili v čudnem položaju, da so morali enemu izmed obtožencev dokazati nedolžnost zato, da bi lahko obsodili drugega.

Med obravnavo sta oba obtožena vztrajala pri svoji taktiki, rešiti sta hotela drug drugega za ceno lastnega življenja. Iz preiskovalnega zapora je žena pisala Stonerju goreča ljubezenska pisma: "Moj dragi, moram te videti... obožujem te... Piši mi... mislim samo nate... ljubila te bom vse življenje..." In podobno. Stoner je bil isto tako popolnoma v oblasti te ljubezni. Stori je vse, kar je hotela njegova gospodinja, ne da bi o tem premišljeval. Rattenburyjeva je silno strastna, živčna ženska. Poskusila je že vse: alkohol — vsak dan steklenico whiskyja, mamila — posebno morfij. Stoner je bil tako pod njenim vplivom, da je tudi zapadel tem strastem. Ko so izrekli sodniki sodbo, ki se je glasila na smrt, ni trenil z očmi, niti za trenutek ni izgubil ravnotežja in hladnokrvnosti, ki jo je kazal z neverjetno stanovitvostjo ves čas, da bi rešil žensko, ki jo je ljubil. Rattenburyjevo so res oprostili. Ko so najprvo izrekli to oprostitev, se tudi ni zganila. Videti je bilo, da čaka. Sledila je Stonerjeva smrtna obsodba, in to je imelo nanjo strašen učinek. Planila je naprej, zakrivila z rokami, kakor da hoče nekaj zadržati in zakrčila s hripavim glasom: "Ne, ne!" Toda pravica ne pozna milosti. Čez nekaj dni pa je še sama skočila v vodo in utonila.

Naj naposled še omenim, da je A. J. Klančar spisal za knjižgo prof. Agnes A. Haskens "Twentieth Century in European Fiction," ki ima tudi podatke o jugoslovenski književnosti (zbral jih je ameriški častnik Fr. Scdnikar) dve strani bibliografije, ki jo je obenem pripravil tudi za univerzo države Illinois in za clevelandsko javno knjižnico. V zadnjem času se A. J. Klančar oglašava v beograjskem angleškem listu "South Slav Herald," ki je tudi že poročal o njegovem literarnem delovanju.

Tam, kjer gre za majhno količino energij, je pomemben siehern njihov del. V kulturnem življenju ameriških Slovencev, kjer čedalje več duševnih energij prehaja tja, kamor neizprosen gospodarski in politični proces ponika vedno več našega naseljenstva, je A. J. Klančar pomemben, naše pozornosti vreden pojav. Nemara ameriških Slovencev in sploh Jugoslovenov res ne bo mogoče rešiti pred jezikovno asimilacijo. A tudi v tem primeru ne bi bile prekinjene vezi z narodom in domovino. Ta problem je načel Oton Župančič v svojem eseju o Adamiču (L. Z. 1932). Treba ga bo proučevati še dalje. Nasproti gospodarskim in političnim nujnostim moramo postaviti kulturno akcijo. A. J. Klančar je to doumel, in v tem je smisel in pomen njegovega prevajalskega in publicističnega delovanja.

Mar ne bi bilo primerno, da bi izdajatelj in pisatelj vzpodbujali delo tega mladega ameriškega literata s pošiljanjem dobrih slovenskih knjig? "Jutro" bo priobčilo iz njegovega peresa dva članka, ki se tičeta slavističnega dela v Ameriki.

B. Borko

ŠKRAT

Trgovec je zalotil pomočnika v biljardnici.

"Kako je to?" pravi. "V trgovini ste sporočili, da ste bolni, zdaj pa vas najdem tu, ko igrate biljard!"

"Bolijo me oči," odvrne pomočnik, "in zdravnik mi je naročil, da moram mnogo gledati v zeleno..."

Moža, ki je kupil nov avtomobil, vpraša prijatelja, kako je zadovoljen.

"Avto je izvrsten," odvrne lastnik novega vozila, "ampak motor teče pretiho."

"To vendar ni nobena napaka!" se čudi prijatelj.

"Pač. Moja žena nima nobenega veselja, ker nihče sliši, da se vozi z novim avtom!"

Življenje, največji film

Dražestna Suzana Laurantova in mladi mornariški častnik Gaston de Fleurs sta se v Toulonu ljubila. Toda Suzanin oče je izrekel strog "Ne!" Ali je svoj milijon (z zelenjavo in špecerijami) za to spraval s težavo skupaj, da bi mu ga podedoval takšen-lev vetrnjaški mornariški častnik? In je tega vrigel skozi vrata.

Nato je odšel Gaston besen in nesrečno zaljubljen na svoj vojni brod, ki bi moral pravkar na večtedensko potovanje po Sredozemskem morju, mala Suzana pa jo je popihala do samotne pečine nad morjem, da se vrže kakor nekoč zaljubljena Sappho v valove. Skočila je, padla v vodo — in tu jo je minilo veselje do smrti. Začela se je je otepati na vso moč. Stvar bi se vseeno slabo končala, da ni baš tedaj priplula mimo neka torpedovka. Možje na njej so opazili mladenko v valovih, hitro so spustili rešilni čoln, ki se je približal. In kdo je bil v njem? Trije mornarji in seveda Gaston!

Ali bi imel kakšen režiser boljše domisleke od življenja? Ali je treba še posebe omeniti, da se je končala stvar sedaj srečno, da se je trdi oče mahoma omečil in da je Gastona kot bodočega sina pritisnil na svoje srce?

ANEKDOTA

Novica v številkah

Znani nemški matematik Peter Gustav Dirichlet (1805—1859) ni bil posebno navdušen za pisanje. Celo najožjim sodnikom je le redkokdaj v življenju poslal kaj pisanega.

Ko se mu je nekoč rodil otrok, je spročil — bil je baš dobre volje — veselo novico tistu v London samo takole: 2+1=3.

300 MRTVIH V KITAJSKI POVODNJI

NANCHING, Kiansi provinca 9. julija. — Reka Yantse je prestopila bregove ter povzročila povodenj, v kateri je 300 oseb izgubilo življenje.

Lov na ribo kroglo

Ta čas sta na svetu samo dva človeki jima je uspelo, da sta prišla živa — mreč v veliki jekleni krogli — v globino s raj tisoč metrov pod morsk gladino. To ameriški zoolog William Beebe in nje asistent Barton.

Beebe se je že pred svojimi velikimi ekspedicijami v morsk globino večkrat topil vanjo — čeprav ne tako globoko v potapljaški opravi. Lovil je tam redke in druge skrivnostne prebivalce glo ki bi manj hladnokrvnim ljudem, nego on, pošteno zrahljal živce! O takšnem godku, srečanju s celim tropom morskih volkov, poroča v svoji novi knjigi "9200 pod morsk gladino."

Z dinamičnim nabojem založen je nekega dne v svoji potapljaški obleki bo kroglo.

"Ujel sem jo v mrežo," pripoved "in sem dal znamenje, da so mi poteg drog in prazno dinamično kapico v vter stopil za neko 'sluzno ribo,' ki je izšla v globoko razpoko neke skale. Baš sem sklonil, da pogledam v razpoko, ko se zaril vanjo mimo mene velik, siv polke. Obstal sem in opazil, da je bil gobec sklega volka, ki sta ga privabila voni mesu in oblak razbitin (po eksploziji dmita) ter je hotel sedaj kakor jaz ulomamljeno ribo. Trenutek pozneje se je premaknil tesno nad mojo roko še bolj prej, videl sem, da se mi je riba kroglo muznila iz mreže in da so jo tudi oči sklega volka zagledale. Skušal je splatik mojega telesa naprej. Ta mi je pa le prehuda, pa sem ga z ročajem m krepko sunil v gobec. Strašen vodni nec, dva metra od mene, je pokazal, ki je tedaj obrnil rep morskoga volka, ki je potem v trenutku dvignil ter preko glave zbežal proti čolnu. Ribo kroglo spet ujel, toda sluzavke nisem več našel.

Čez nekaj časa sem se spet potopil ko sem pogledal na šteti ali sedmi lestve navzdol, sem videl pet volkov v zvožju lestve. Dva sta bila meter eden je meril dva metra. Samo dva sem del, ko sem stopil na pesek in odšel k jemu prejšnjemu skrivališču prežat na zavke. Po kratkem času sta prišli dva dan. Pogledal sem navzgor in opazil volkove, ki so plavali leno v bližini led. Napravljali so mi povsem vtis napilnu japonskih zmajev. Obrnil sem udico v smer, ko mi jo je skoraj iztrgalo iz rok zvil. Pozabil sem bil, da je tičal še v kos starega mesa na njenem koncu in sem pogledal tja, je planil že drug dan, naj, jo zgrabil in jo stresal kakor opodgano. Ker je nisem hotel zgubiti, o smil vanj in dal svojim tovarišem za znak, naj sprožijo. Takoj je počilo, obli, črnega dima se je zaril v vodo, volk je obrnil in je odplaval hitreje in bolj ravnost, nego sem kdaj videl plavati o šno takšno zverino. Neki njegov tovar je sledil, drugi pa so še nadalje šetali krog. Vrnil sem se v čoln. Ko so mi o čelado, me je vprašal moj prijatelj čast razburjeno, da-li sem imel bolj za živ in smrt. Takšen vtis je imel namreč, gledal od zgoraj. Od spodaj pa stvar daleč ni bila videti tako nevarna, pač ker me je dolga izkušnja izučila, da je morskih volkov nedolžen — vsaj za plajča v čeladi. Volkovi so bili prišli in napeto opazovali vse, kar sem storil tako, kakor se mrhovinarji ob poku puške zberejo v pričakovanju gostije.

ČE ČLOVEKU PRIMANJKUJE KISIKA

Zanimivo predavanje o motnjah, ki stanejo zaradi primanjkanja kisika, mel dunajski vseučiliški profesor dr. zemberger.

Obče znani so bolezenski pojavi pri talcih v višini nad 4000 m, pri visokogor turah ali pri turah v podzemeljske jame. lo značilne psihične motnje pa nastane tudi pri pljučenici, emfiziji in podobnih leznih. Pacienti dobe delirije, razburil stanja in druge težke motnje, ki pa ne prenehajo, če jim dovajajo kisik. Za take paciente bi kazalo imeti po bolnišnicah sečne sobe s kisikom. Ne pripadajo zavoljo oslabelosti srea, kolikor zavoljo manjkanja kisika. Tudi spalne motnje in patična stanja nastopajo pogostoma, ki dajo s kisikom takoj odpraviti.

Zanimivo pa je, da prof. Hitzenberg takšnih motenj ni opazoval pri malokrvnih osebah, čeprav imajo premalo rdečih nih telesa, ki dovajajo telesu kisik. Zdi da skrbi tu narava s pospešenim krvnim tokom za to, da ne nastanejo podobne plikacije.

Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza

Ustanovljena 1908 Inkorporirana, 1909

GLAVNI URAD: 245-47 WEST 103rd STREET, CHICAGO, ILLINOIS
Telefon: — PULLMAN 9665

- UPRAVNI ODBOR:**
Vatro J. Grill, predsednik, 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.
John Kvarlich, I. podpredsednik, Bridgeville, Penna.
Rudolph Lisch, II. podpredsednik, 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.
William Rus, tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
Mirko Kuhel, blagajnik, 245-47 West 103rd St., Chicago, Ill.
- NADZORNI ODBOR:**
Mike Vrhovnik, predsednik, Huston, Penna.
William Gandon, 1053 E. 72nd Street, Cleveland, Ohio.
Frank Laurich, 10 Linn Ave., So. Burgettstown, Penna.
- POROTNI ODBOR:**
Anton Zaitz, predsednik, Box 924, Forest City, Penna.
Steve Mausear, 4439 Washington Street, Denver, Colo.
Vincent Pugel, 1023 South 58th St., West Allis, Wis.
- GLAVNI ZDRAVNIK:**
Dr. F. J. Arch, 618 Chesnut St. N. S. Pittsburgh, Penna.
- URADNO GLASILO:**
"ENAKOPRAVNOST", 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.

Stari Budja obsojen na smrt na vešalih

Vsa pisma in stvari, ki so se organizacije, se naj pošilja na naslov tajnika, denar za Zvezo pa na ime in naslov blagajnika. Pritožbe glede poslovanja upravnega odbora se naj naslavljajo na predsednika nadzornega odbora. Pritožbe sporne vsebine pa na predsednika porotnega odbora. Stvari ti se uređništva in upravnistva uradnega glasila, se naj pošilja naravnost na naslov "ENAKOPRAVNOSTI", 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, Ohio.

Starinarbor, 19. junija. — V vrstah žalostnih primerov iz našega življenja se je razpravljalo danes v mariborskem velikem kazenskim senatom slučaj roparstva umora, ki se je izvršil v noči na 10. februar t. l. v takozvani Nunski grabi pri Ljutomeru, in sicer v naselbinu Stročjevas. V Stročju vasi sta živela sama zase posestnik Jakob Vrhovnik in njegova žena Nežica. Njunjo življenje bi bilo mirno in zadovoljno, da ni bilo nekih preprirov in pravnih, ki jih je imel Vrhovnik s svojim somarom Jakobom Budjo.

Preledstvo pravnih

Natančen razvoj njunih razprav in pravnih vsebuje obdobje na ter s podrobnimi navedbami podprta obtožnica, naperjena proti 66letnemu Jakobu Budji, njegovemu 36letnemu sinu Ivanu in 25letnemu njegovemu rejencu Vincencu Kolblu. Jakob Budja je imel namreč včas majhno posestvo v Stari Ljutomeri. To posestvo je leta 1933 prodal in prevzel istočasno od staršev svoje žene Marije in orolav veliko posestvo. Zato se je v razne tožbe s sosedmi, ki so mu pognale na boben povico omenjenega posestva, in njegov sosed pokojni Janko Vrhovnik, si ni bil dober z njim, ker si marsičesa ni puščal od Budje doposti. Prišlo je to napeto razmerje leta 1934, ko je Budja vložil proti Vrhovniku tožbo zaradi razzačenja časti. Vrhovnik je bil pa obsojen, zaradi česar je Budja

LIFE'S BYWAYS

odgovoril, da mu potem ni treba nič več priti domov, če tega ne vidi. Tudi je ob tej priliki dodal stari Budja, da je treba enega zaklati, drugega pa pustiti pol živega. Sin mu je spet zatrdil, da se v te stvari ne spušta. Stari Budja pa je sinu čisto enostavno sporočil, da mu bo že pisal karto, kdaj naj pride domov k izvršitvi naklepa. Dne 4. februarja t. l. je Ivan Budja zares prejel od očeta pismo sporočilo, da pride na kolone in naj prinese s seboj "tisto," za kar že ve. Dne 9. februarja t. l. se je sin odpravil domov in je prišel domov v Stročje vas okoli pol 7. ure. Ko je vstopil v hišo, so bili domači ravno pri večerji. Poleg očeta so bili navzoči tudi rejenci ter njuna sinova. Ob pol 20. sta svak in svakinja odšla; tako da so ostali sami doma stari Budja, sin Ivan in rejenc Vinko. Sledilo je posvetovanje o podrobnostih izvršitve naklepa.

Razmesarjen mrtvec v snegu

10. februarja ob 2. je šla posestnica Marija Mihaličeva iz Stročje vasi na obisk k Vrhovnikom. Na njeno veliko začudenje so bila hišna vrata odprta. Stopila je v sobo, iskala, da bi koga našla, pa ni našla nikogar. Zdelo se ji je čudno, da so omare odprte, vsa hiša je bila kakor mrtvašnica, le pes je žalostno lajal. Hotela je že oditi, ko je začula iz bližine neko stokanje. Stopila je v tej smeri in z grozo opazila v listnjaku Nežo Vrhovnikovo, ležečo v slami na hrstu ter vso krvavo in po obrazu črno zaradi strjene krvi. Vrhovnikova je Mihaličevo spoznala in jo takoj vprašala, kje je Vrhovnik. Mihaličeva je vsa preplašena šla k sosedom ter jim naznanila, kaj je videla. Sosedje so prišli skupaj in skušali od Vrhovnikove izvedeti, kaj se je prav za prav zgodilo. Toda Neža Vrhovnikova ni vedela ničesar povedati, kaj se je zgodilo. Vedela je pozneje, ko je prišla k sebi, izpovedati samo to, da je že prejšnji večer pred zločinom iskala za svojim možem in ga klicala, da pa ga ni mogla priklicati. Kaj se je pozneje zgodilo z njo, pa ne ve. Zaradi te izpovedbe prihaja v nejasnost in rejenc Vinko sta izpovedala, da sta izvršila zločin šele v jutru 10. februarja.

Prošene ste vse članice, da jo greste pokropiti, da ji izkažemo zadnjo čast, v četrtek zjutraj se pa udeležimo njenega pogreba iz hiše žalosti v farno cerkev sv. Vida.

Sosedje so vse natančno preiskali, kje bi bil Vrhovnik. Med temi je bila tudi Franciška Severjeva, ki je zunaj pred hišo slučajno zadela ob nogo nekega telesa. Ko je po snegu natančneje pogledala, je našla pokričeno mrtvega, ležečega na trebuhu in obrazu, z razkranim tilnikom. Potem so sosedje našli v hlevu okrvavljen naglavni robec Neže Vrhovnikove, pred hlevom v snegu pa okrvavljen prazen žetnar, razen tega še pred hišo škatio, v kateri je imel pokojni Vrhovnik samokres. Ljudem je bilo takoj jasno, da gre za umor. Obvestili so o stvari ljutomerske orožnike, ki so uvedli preiskavo.

Po zločinu v cerkev

Smer je bila orožnikom že od vsega začetka nakazana na podlagi razmerja, ki je vladalo med Vrhovnikom in Budjo. Značilno je, da sta dne 10. februarja, to je na dan zločina, šla oče Jakob in sin Ivan v cerkev, in sicer k osmi maši v Ljutomer. Obema je sledil orožnik ter ju ves čas ostro opazoval. Ko sta se vrnila domov, so orožniki aretirali mlajšega Budjo in rejenca Kolbla. Od začetka sta oba vse tajila, slednjič sta vendar priznala vse, kako in zakaj se je vse to zgodilo.

Prvotno eden taj, dva priznata

Pri številnih svoječasnih zaslišanjih od strani organov orožniške postaje v Ljutomeru, ta

— Tega ne verjamem, saj ste celo v Mariboru isto povedali pred preiskovalnim sodnikom. — Nič ne vem. Sem bil čisto zmešan.

Rejence pravi, da ničesar ne ve

Tudi izpovedi Vincenca Kolbla so prinesle precejšnje presenečenje. Dočim je prvotno priznal sokrivdo glede umora in poškodbe, izvršene nad Nežo Vrhovnikovo, je danes izpovedal, da je samo dvakrat udaril s koso Nežo Vrhovnikovo po glavi, dočim pri umoru ni sodeloval, marveč je stal nekje na vogalu v bližini in slišal neki pok. Pač pa istočasno taji, da bi bil oče Budja zraven. Na vprašanje predsednika, ali ga je Ivan udaril, zatrjuje, da ničesar ne ve.

Stari Budja spet taji

Zasliševanje starega Budje je trajalo pol ure. Na vsa predsednikova vprašanja odgovarja, da ničesar ne ve in da je vstal omenjenega dne ob pol sedmih zjutraj, nakar se je podal v cerkev.

- Ali so tudi vas topli? vpraša predsednik.
- Da, so me.
- Imate priče za to?
- Da, Oba brata Markucija (v dvoranah smeh).
- Zakaj ste potem ob priliki zaslišanja pri preiskovalnem sodniku poklekli pred sina in

ga prosili odpuščanja? vpraša glede načina, kako je bil umorjen pokojni Vrhovnik, nobene jasnosti, tako da bo najbrž ostala vsa zadeva za večno tajna.

Razprava je trajala do 19. in je bil oče Budja obsojen v smrt na vešalih, sin Ivan na 20 let robije, Vincenc Kolbl pa na 15 let robije, vsi trije tudi na trajno izgubo častnih pravic. Poleg tega morajo plačati po 6000 Din odškodnine Neži Vrhovnikovi, 3000 Din pa za prestane bolečine, seveda pa tudi vse pogrebne stroške.

Sews FORWARD OR BACKWARD

Makes the same perfect Singer stitch in either direction. Little lever changes direction instantly, and regulates exact number of stitches per inch. Darns, embroiders like magic. Winds bobbin as you sew. Large capacity round bobbin. Light running. New model stand and cabinet. Surprisingly low in price. Easy terms.

SINGER

Erasmus Gorshe
1030 East 66th Place
Corner St. Clair
HEnd. 4245

NAZNANILO

Novo, moderno urejeno mesnico (No. 2) bo otvoril **MATT KRIZMAN, M.L.** na **6422 St. Clair Ave.,** poleg Fisher trgovine z popolno zalogo svežega in prekajenega mesa, perutnine in svežih rib.

V SOBOTO, 13. JULIJA bo otvoritev ter prijazno vabimo občinstvo, da obišče to našo novo trgovino. (Naše cene so primerljive drugim).

KRIZMAN'S CASH MARKETS
6422 ST. CLAIR AVE. 1132 E. 71 ST.

Tekoče naraščanje nakupov domov bo povzročilo zvišanje cen. **KUPITE SEDAJ!**

18614 Arrowhead Ave., od E. 185 St. 6 sob, lot 50x100. Pogoj: Bančna financa ————— \$2800	1263-7 Churchill Rd., od Mayfield Lyndhurst; 2 družinska hiša; 6 velikih sob in kopalnica za vsako stanovanje; ena soba na 3. nadst. Veliki porci; vse prenovljeno. Pogoj: Bančna financa ————— \$4900
14315 Darley Ave., od E. 140 St.; 2 družinska hiša; 5 sob in kopalnica vsako stanovanje; ena soba na 3. nadst.; lot 47x130. Pogoj: Bančna financa ————— \$4000	711-13 E. 131 St.; 2 družinska hiša; 5 sob vsako stanovanje; dvojna garaža; v dobrem stanju; Itepo dvo-sobni davki plačani. Pogoj: Bančna financa ————— \$5200
645 E. 209 St., od Reicher Ave., severno od St. Clair; Semi-bungalow; 4 sobe in kopalnica spodaj; veliko podstrežje; lot 100x100. Pogoj: Bančna financa ————— \$3200	893 E. 223 St., od St. Clair; Euclid; lep semi-bungalow s 6 sobami; v dobrem stanju; Itepo dvo-sobni davki plačani. Pogoj: Bančna financa ————— \$4000
831 E. 237 St., od St. Clair; Euclid; zidan in lesen semi-bungalow; 4 sobe spodaj, 2 sobi zgoraj, 2 garaži. Lot 50x150; zmeren davki. Pogoj: Bančna financa ————— \$3350	1723 Lyndhurst Road, Lyndhurst; Udoben bungalow s 4 sobami; garaža za 2 avta; lot 81x165; posebni davki plačani. Pogoj: Bančna financa ————— \$3350

1468 Felton Ave., od Mayfield, vzhodno od Warrenville-Center Rd., So. Euclid; Lepa hiša za 2 družini; 7 sob in kopalnica na prvem nadst.; 5 sob in kopalnica na drugem nadst.; 2 fornice, 2 garaži; lot 50x220. Pogoj: Bančna financa ————— \$4900

The City & Suburban Co.
308-318 Anisfield Building, vogal E. 9th in Huron.—Main 1645

Sure to please!

Buckeye GREEN SEAL Beer

A FAVORITE BREW since '72

DOUBLE EAGLE BOTTLING CO.
JOHN POTOKAR, PRES.
6511-19 ST. CLAIR AVE.
HEnderson 4629

THE BUCKEYE BREWING COMPANY • TOLEDO, OHIO

Zavarovalnino proti **OGNJU, TATVINI, AVTOMOBILSKIM NESREČAM itd.**

preskrbi

Janko N. Rogelj
6401 Superior Ave.
Pokličite: **ENdicott 0718**
HEnderson 1218

Ko potrebujete ZELEZNINO SEMENA STEKLENO POSODO ELEKTRIČNE PREDMETE itd.

zglasite se v **SUPERIOR HOME SUPPLY**
6401-03 Superior Ave.

KC BAKING POWDER

Manufactured by Baking Powder Specialists who make nothing but Baking Powder, under Supervision of Expert Chemists of National Reputation

ALWAYS UNIFORM DEPENDABLE

FULL PACK NO SLACK FILLING

Some Price Today As 44 Years Ago

25 ounces for 25¢

MILLIONS OF POUNDS HAVE BEEN USED BY OUR GOVERNMENT

Oglašajte v — "Enakopravnosti"

KLIC GORJANCEV

Roman

PAVEL BREŽNIK

Ivan je prvič v svojem življenju občutil, kaj je ljubezen. V Ljubljani se je kot dijak zanimal tu in tam za kakšno dekle, toda vsa ta njegova poznanstva so bila le bolj površna. Tudi jih ni sam iskal, temveč je vedno s tovariši prišel v žensko družbo. Hodil je večsah z njimi na izlete, v kavarno in na ples, saj je bil dober plesalec. Toda medtem ko je večina njegovih tovarišev smatrala vse to za sestavni del svojega življenja, je bila to zanj stranska stvar. Nikdar ni izgubil svojega smotra iz oči, studij za izpite mu je bila prva zadeva. Kolikokrat se je pri tovariših v najzabavnejši družbi oprostil, se dvignil in odšel domov, da sede h knjigam. Vsi poskusi, da bi ga obdržali v družbi, so bili zaman.

Gaby je bila prva ženska, s katero je imel priložnost natančneje se seznaniti. V začetku je bila zanj samo zanimiva prikazen, del novega, prijetnega življenja, v katero je vstopil. Potem mu je postala prijateljska družba, in slednjič, ko jo je vedno globlje spoznaval, je odkril v njej žensko, ki mu je bila od nekdanj ideal. Prvič je stopila ženska v njegovo življenje in bila je baš takšna, o kakršni je vedno sanjal. Nenadoma se je zavedal, da jo ljubi, da brez nje ne bi mogel živeti, ker bi bilo še tako lepo življenje brez nje le prevara, le prazno življenje. Enako kot ona se je tudi on v svoji sreči popolnoma predal čustvom: od jutra do noči je bila ona kraljica njegovih misli.

Na gradu so imeli navado, da niso skupno zajtrkovali, temveč je sobarica vsakemu prinesla njegov zajtrk ob določeni uri v sobo. Ivan si ga je bil takoj ob svojem prihodu naročil za sedmo uro. Bil je tedaj že vedno pokonci. Če se z Gaby slučajno nista videla pred začetkom pouka ali če ni prišla malo poslušati, sta se sestala šele tik pred kosilom v jedilnici. Pri obedu se je Ivan razgovarjal predvsem z Dornikom in večsah so se ti razgovori zavlekli do poznega popoldne, posebno kadar sta razpravljala o načrtih za postavitve velikega industrijskega podjetja.

V dolini za gradom so v jeseni dogotovili novo gospodarsko poslopje. V pritličju so namestili hleve in garaže, prvem nadstropju pa sobe za služinčad. Popravili in razširili so tudi cesto, ki vodi v grad, daleč tja preko vasi do državne ceste, ki vodi iz Novega mesta v Brežice. To so bila edina večja dela, ki so jih dali izvršiti prvo leto svojega bivanja na Prežeku. Kupili so kravo, da so imeli mleko doma. Enkrat sta se odpeljala Dornik in Gaby v Zagreb konje kupovat; vzela sta oskrbnika Višnarja s seboj. Kupili so tri za ježo, a dva za poljska dela sta bila že od prej na gradu.

Stari Dornik se je bil navadil jezdit, ko je hodil po farmah na jugu Zedinjenih držav. Nihče ga ni učil jahanja, toda kljub temu je sedel zelo dobro v sedlu. Gaby pa je bila popolna jahalka, učila se je bila v richmondski univerzitetni jahalni šoli.

Ko je bil Višnar pripeljal konje iz Zagreba, sta Dornik in Gaby vsako dopoldne, če je bilo primerno vreme, jezdila na izprehod. Tako je določila Gaby, ki ni samo vodila gospodinjstva, temveč je vedno skrbno pazila na to, da ima oče urejeno življenje in vsak dan dovolj spre-

membe, da tako ozdravijo njegovi prenapeti živci.

Ob delavnikih, ko sta ob osmih zjutraj sedla Ivan in Franček h knjigam, je konjski hlapec že čakal z osedlanima konjema pred grajskim vhodom. Jahala sta bila točna in sta ljubila točnost. Dornik je imel sportno čepico, jahalne hlače in ozke škornje. Gaby, ki je jezdila na moškem sedlu, je prinesla svojo jahalno opremo iz Amerike: rjave jahalne hlače, obšite ob strani z dolgimi, usnjenimi resicami, visoke škornje z velikimi ostrogami, rjavo bluzo iz težkega blaga, ozek usnjen pas, rokavice s širokimi kraji, širok moški klobuk in okoli vrata pisan šal.

V začetku so ljudje začudeno gledali izredno prikazen, nekateri so se ji na tihem celo rogali, toda to je trajalo le kratke čase. Bila je tako ljubka v tej jahalni opremi in jezdila je tako izborna, da so jo vsi občudovali. Kmalu jo je poznala vsa okolica. S svojo prirojenjo prijaznostjo se je seznanila z različnimi ljudmi, posebno z otroki in dekletci. Z očetom sta jezdila večinoma po Gorjancih. Dolina Penderjevke je idealen sprehod za jezdece. Korakoma sta jezdila visoko v goro, jo večkrat zavila po stranskih stezah v gozd in prišla na čisto drugem kraju na plano. Ti jutranji izprehodi so Dorniku prav dobro delali. Njegova nervoznost je izgubila. Čutil se je kakor preronega v gorskem gozdnem zraku, tako da se mu je večsah zdelo, da bi bilo morda dobro, ako bi svoje industrijske načrte odložil za nedoločen čas. Rad je imel Gaby in srečen je bil, da je mogel z njo na teh jutranjih izletih govoriti nemoteno in neprišiljeno o vsem mogočem. Ona pa je pazila, da ni kvarila očeta in sebi teh izprehodov s pogovarjanjem o raznih skrbih. Znala je pogovor vedno zasukati tako, da je bil za oba prijeten.

XIV.

Deževalo je že ves teden. Težki oblaki so zavijali Gorjance in segali večkrat v dolino do Prežeka. Dnevi so postajali krajši in vsak dan je bilo na gradu bolj dolgčas. Družba je bila skoraj vedno doma in slednjič ni vedela, kaj bi počela. Sahiranje, kvartanja, radija in gramofona so bili že siti do grla. Gaby ni občutila v začetku deževnih dni dolgega časa, saj ji je njeno nagnjenje do Ivana zlatilo vse te puste, meglene ure. Toda s časom tudi ona ni vedela, kam bi se dejala. Polagoma se je je lotevala nestrpnost. Iz samega dolgega časa je večkrat sedla v svoj avto in se odpeljala, večsah sama, večsah z očetom ali Frančkom in Ivanom. Večkrat niti vedela ni pri odhodu z doma, kam jo vodi pot. Ko je prišla z občinske ceste na državno, se ni mogla odločiti, ali bi vozila na desno proti Kostanjevici ali na levo proti Novemu mestu.

Postala je nemirna, nervozna in tega svojega stanja si ni mogla razlagati. Slednjič pa je spoznala, kaj ji manjka: Amerika.

Kje je bila vesela družba ameriških fantov in deklet, kje so bile velemestne zabave in plesi, gledališče in kino? Vsake tri ali štiri dni je prišel s pošto svenj richmondskih časopisov, in na to je vedno bolj nestrpno čakala. Kako malo jih je čitala, ko je živela v Richmondu, in ka-

ko slastno jih požirala sedaj! Čudno domotožje jo je zagrabilo: hrepenenje po bajno razsvetljenih velemestnih ulicah, po elegantni, veseli družbi, po zvočnih filmih in po onem pestrem, mogočnem življenju, ki polje po Ameriki. Tu je bilo vse tako tiho, kmečko, revno, majhno in malenkostno. Od dne do dne je to bolj uvidevala in od dne do dne je postajala slabše volje.

Nekje, ko je brezkončen jesenski dež enakomerno bobnal po oknih njene spalnice, in že več ur ni zatihla očesa, se je vse to vleglo kot strašno morana njo: ali naj zakopče svojo mladost, vse svoje življenje v to dolgočasno gorsko samočo, med te revne, nezanimive kraje?

Kar zazeblo jo je, ko je na to pomislila, in tako ji je bilo naenkrat hudo, da ni več vzdržala v temi. Dvignila se je in prižgala luč. Popovedala je na uro. Bila je dve proci. Nemirno so ji šingale oči po sobi. Na mizi je ležala odprta nedeljska ilustrirana številka richmondkega tnevnikar s fotografijami dam v elegantne družbe, ki so bile njena dobre znanke. Slike so bile posete na prvem jesenskem elitnem plesu. Bil je pa tudi prvi elitni ples v Richmondu, pri katerem je ni bilo. Gaby je občutila silno onemoglost, prvič v življenju se ji je zdelo, da se nahaja v ječi, iz katere ni izhoda.

Poleg mize je stala temna omara iz orehovega lesa: devetcevniki ameriški radio, ki so ga bili prinesli s seboj. V svoji samotni in onemoglosti je Gaby stopila k aparatu in vključila tok. Številčna lestvica je zazarelava vijoličasti luči in stroj je zabnel. Gaby je začela vrteti gumb, a sukala ga je zaman: vsa Evropa je za spala, celo Budimpešta s svojo cigansko godbo in Barcelona s svojimi pevci. In Ameriko? Gaby je odklopila dolgovolno dolžino in vklopila kratke valove. Nato je počasi in previdno zavrtela gumb. Naenkrat je začula angleške besede. Bila je postaja v Sheneckadyju pri New Yorku, ki jo je že večkrat poslušala, a danes ji je bila vprav rešitev v njenem obupu.

Kot pije človek, ki od žeje poginja v puščavi in mu rešitelj nastavi steklenico vode na ustnice, tako je Gaby vlekla vase ameriške zvoke: jazz, ameriški jazz, tisti mehki, nežni, neprekosljivi zamorski jazz, tako ljubek, tako vabeč, tako domač, in vmes hrepenenče petje, vabečje iz neskončne daljave... klic Amerike, ki jo je dosegel preko morja in gora!

Ni vedela, koliko časa je poslušala te njeje tako domače zvoke, toda ko so utihnili, ji je bilo še bolj hudo. Vrgla se je

na posteljo, pokrila glavo z blazinami ter se obupno zjokala. Spoznala je, da je nesrečna in da si ne more pomagati, da ji sploh nihče ne more pomagati. Kaj naj bi šla nazaj v Ameriko? Ali naj bi šli vsi nazaj? To je bilo nemogoče! In nemogoče ji je bilo ostati tu! Tako ni videla izhoda na nobeno stran. Čeprav je imela rada Ivana, ji je bilo vendar naenkrat vse tako čudno, tako strašno tuje, in nikogar ni imela, ki bi mu vse to zaupala. Oj, če bi še živela mama! Koliko lažje bi bilo vse! Dve bitji sta se borili v njej, eno je imelo ameriško dušo, drugo pa slovensko, in v tej svoji razdvojenosti si ni vedela pomagati.

Naslednje jutro je Ivan opazil spremembo na njenem obrazu: bila je bleda in slabe volje.

"Kaj ti je, Gaby?" jo je vprašal, ko sta bila trenutek sama.

"Prosim, pusti me!" mu je odgovorila skoraj osorno in odšla. Ni je videl ves dan razen pri obedih. Ni vedel, kaj ji je, in zaman si je belil glavo ter se spraveval, kaj je zagrešil, da se tako obnaša napram njemu. Komaj je čakal, da so povečerali in da se na samem z njo porazgovori, toda ona je takoj po večerji vstala in odšla v svojo sobo, rekoč, da se ne počuti preveč dobro in da jo boli glava. Ivan je ženske le zelo površno poznal in si nikakor ni mogel razložiti, kaj se je zgodilo.

Prihodnji dan je Gaby po zajtrku sedla v Chrysler ter se je sama odpeljala v šent Jernej. Hotela je posetiti ravnatelja Kovača. Deževalo je še vedno. Cesta je bila strahovito blatna. Avto je visoko škropil na obe strani sivo brozgo, da je bil od daleč videti kot motorni čoln, ki dirka po vodi. Gaby je bila sklenila, da se ravnatelju zaupa in da ga kot iskrenega, starega prijatelja vpraša kakor spovednika za svet. Očetu ni hotela ničesar povedati, tudi ni mogla, saj bi ga bila s tem le žalostila. Toda morala je imeti nekoga, da mu zaupa svoje težke breme.

Toda kakor če nas neznočno boli zob in gremo k zdravniku, a nas na njegovem pragu preneha boleti, tako je bila Gaby, ko je izstopila pred Kovačevim vilo, dosti boljše volje, in ko je stopala preko vrta, je že čutila, da ravnatelju ne bo ničesar zaupala. Radi neprestanega deževja ga že teden dni ni bilo na Prežeku in zelo se je razveselil nepričakovane obiska. Ves dopoldan sta se veselo razgovarjala, in tudi špela je prišla iz kuhinje na pomenuk.

(Dalje prihodnjič)

KAJ SE JE ZGODILO

Novice o dogodkih doma in po svetu dobite dnevno v **Enakopravnosti** 6231 ST. CLAIR AVE. Henderson 5811

1910

1935

NAZNANILO in ZAHVALA

Zalostnega in globoko potrtega srca naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je kruta usoda nenadoma iztrgala iz naše srede ter je za vedno preminul v cvetoči mladosti moj nepozabni ljubljani soprog

Joseph Berzin

Ponesrečil se je dne 6. junija v tovarni ter je poškodbam podlegel. Pogreb se je vršil 10. junija iz cerkve sv. Marije Vnebovzvetje na Sv. Pavla pokopališče. Pokojnik je bil rojen 19. marca 1910 leta v Clevelandu.

V dolžnost si štejemo da se tem potom najiskreneje zahvalimo vsem, ki so položili tako krasne vence h krsti dragega nam pokojnika. Ta izraz vašega prijateljstva nam je bil v veliko uteho v teh težkih urah žalosti. Zelimo se zahvaliti sledečim: Mr. in Mrs. Louis Kukenberger iz New Yorka, Mr. in Mrs. Torkar, Mr. in Mrs. Rudy Božeglav, Mr. in Mrs. F. Dolšak, Mr. in Mrs. Anton Brzin, Mr. in Mrs. Ciril Rant iz Detroita, Mr. in Mrs. Joseph Dolgan, Mr. Vincent Grdolik, družini Cergol in Ogrinc, Mr. in Mrs. Joseph Klinek, Mr. in Mrs. Frank Bartel, Mr. in Mrs. John Bartel, Mr. in Mrs. Louis Bartel, Mr. in Mrs. Anton Dolinar, Mr. in Mrs. Joseph Fidel, Mr. in Mrs. Anton Srebot, Mr. in Mrs. Al. Bruss, Mr. in Mrs. Tekancic, Mrs. F. Cernie in družina, Mr. in Mrs. John Koren in sinček, Mr. in Mrs. A. Guhanc, Mr. in Mrs. Frank Zafret, Mr. in Mrs. Frank Jelencic, Mr. in Mrs. John Logar, Mr. in Mrs. Joseph Modic, Mr. in Mrs. August F. Svetek, Mr. in Mrs. John Nainiger, Mr. in Mrs. M. Preskar, Mr. in Mrs. Jack Smole, Mr. in Mrs. Jos. Tolar, Mr. in Mrs. Dan Sonntag, Mr. in Mrs. Louis Florjancic, Jr., Mr. in Mrs. F. Heidnik, Mr. in Mrs. John Krall, Mr. in Mrs. John Rusnow, Mr. in Mrs. C. L. Burns, Waterloo Dept. Store, Mr. Harry Goldfarb, Miss Caroline Zupancic, Mr. Mansour. Dalje sledečim sosedom: Mr. in Mrs. Jurkshat, Mr. in Mrs. Kovic, Mr. in Mrs. Florjancic, Sr. Mr. in Mrs. Pincelich, Mr. in Mrs. Kostojsnek, Mr. in Mrs. Koren, Mr. in Mrs. Janchar, Mr. in Mrs. G. Clements, Mr. in Mrs. G. Snyder, Mr. in Mrs. Jungles, Mr. in Mrs. Graham, njegovim najboljšim prijateljem — tovarišem: Red, Henry, Tubby, Doc, Jock, Tony, fantom — prijateljem iz Saranac Rd., ter fantom — tovarišem iz Calcutta Ave., Loretta in Milie Vodnik, društvo Sv. Jožefa št. 169, K. S. K. J., Waterloo Grove 110 W. C., sodelavcem iz N. Y. C. tovarne, družini L. Ryevec in Frank Mikshe.

Dalje naj bo izrečena iskrena zahvala vsem, ki so darovali za sv. maše, ki se bodo brale za mir in pokoj duši pokojnika, in sicer: Hippler Guards, Mr. in Mrs. Mlakar, Mr. in Mrs. Edward Gorzynski, Lucille Higgins, Mr. in Mrs. Ty. Mestek, John Novak, Mr. in Mrs. Anton Laurich, st., družini Novak, Jennie in Alice Prusneck, Mary Novak, Mrs. Mary Nainiger, James J. Nainiger, Frank Spenko, Tony Beck, Joe Ogrinc, Chas. Lesjak, Joseph Kopina, Mr. in Mrs. T. Laurich, ml., Helen Miller in Mrs. Miller, Mr. in Mrs. Markovich, Joe Godic, Mrs. Gertrude Bališ, Mrs. Champa in družini, A. Pryatel, Frank in Frances Arko, Charles Terchek, družini Pineulič, A. Koročan, in Marion Scrabanic.

Zahvalo naj sprejmejo vsi, ki so dali svoje avtomobile brezplačno v posluho in sicer: Mr. in Mrs. Kukenberger, Mr. John Nainiger, Mr. Frank Dolšak, Mr. Frank Černe, Mr. Steve Pular, Mr. John Koren, Mrs. Ed. Gorzynski, Mrs. H. Dugoleski, Mr. Marian Scrabanie, Mr. Dan Sonntag, Mr. Joseph Novosel, Mrs. M. Kapudga, Mr. Joseph Cergol, Mr. Ludwig Ogrinc, Mr. Joseph Mlakar, Mr. A. Prijatelj, Mr. Joseph Klinek, Mr. Rudy Božeglav, Mr. Frank Zafret, Mrs. J. Bruss, Mr. Joe Kern, Mr. F. Arko, Mr. Anton Tomažič, Mr. John Rožane, Mr. John Dane, Mr. Joseph Kmett, Mr. Joe Modic, Mr. John Zallar, Mr. Chas. Lesjak, Mr. Thomas Kasunic, Mr. Joseph Smith, Mr. P. J. Stakich, Mr. Otto Zimmerman, Mr. Frank Barber, Mr. Stanley Erzen, Mr. M. Spehar, Mr. M. Preskar, Mr. H. S. Lutz, Mr. Frank Martino, Mr. John Dodash, Mr. C. White, Mr. Pete Mihelic, Mr. A. Kastelic, Mr. A. Jankovič, Mr. M. Jerič Jr., Mr. G. Snyder, Mr. L. M. Aspinwall, Mr. Jelencic, Mr. K. Sulak, Mr. Anton Godina, Mrs. P. Mausear, Mr. Charles Starman, Mr. Jos. Vene, Mr. V. Godina, Mr. L. Ogrinc, Mrs. Mary Thompson, Mr. F. Bencic, Mr. C. Zallar, Mr. Wm. Zimmerman, Mr. F. Kapel, Mr. J. Hrovat, Mr. Wm. McSweeney in Jimmy Hovevar, Mr. F. Marinčič.

Dalje se zahvalimo fantom od društva sv. Jožefa, ki so spremljali krsto kot častna straža ter pogrebem, ki so ga nosili: Mr. Nick Yovich, Mr. Chas. Montague, Mr. Jerry Warnke, Mr. Tony Klemenčič, Mr. Pete Mihelic Mr. Pete Stakich.

Hvala vsem, ki so ga kropili ko je ležal na mrtvaškem odru ter ga spremlili na zadnji njegovi zemeljski poti.

Iskrena hvala čast. g. Monsignor Vitus Hribarju od cerkve Marije Vnebovzvetja za opravljene pogrebne obrede in ganljiv govor. Hvala tudi pogrebniemu zavodu August F. Svetek za vzorno urejen pogreb in najboljšo posluho. Posebna hvala Mrs. Svetek za veliko vsestransko pomoč ob času žalosti.

V posebno dolžnost si štejemo, da se iz dna srca zahvalim mojim dragim prijateljem, ki so bili tako požrtvovalni ter toliko dobrega storili zame v dneh nesreče in tuge in sicer: Mrs. L. Torkar, Miss Theresa Dolsak in Mr. Nick Yovich.

Ako se je pomotoma izpustilo ime katerega prosim, da oprostí ter se mu isto najlepše zahvalim.

Kruta usoda je odtrgala od moje strani Tebe, moj dragi. Vse se mi zdi kot grozen sen, ki se spreminja iz dne v dan v strašno gotovost, da sem Tebe izgubila po 19 mesecih srečnega skupnega življenja za vedno. Moje srce je polno bridkosti in moje oči so polne grenkih solz. Vprašujem zakaj vse to? Odgovora ne dobim.

Počivaj mirno in pokojno, dragi, v naročju matere zemlje, dokler se ne snideva na kraju večnega blaženstva.

MILDRED, žalujoča soproga.

V Cleveland, Ohio, 9. julija, 1935